

Danmarks Naturfredningsforening

Årsberetning fra afdelingen i Morsø Kommune
7. november 2018

Landbrug

Det intensive landbrug i Danmark er hovedårsagen til, at vi har så store problemer med forarmelsen af naturen, at mange arter, både dyr og planter stadig går tilbage og tilbagevendende problemer med dårlig kvalitet af vandløb, søer og indre farvande. Problemerne skyldes ikke så meget den enkelte landmand, men mere de generelle rammer vores politikere sætter for landbruget, eller rettere, ikke vil sætte. For landbruget nyder fortsat en særstilling blandt erhvervene i Danmark.

Landbrugspolitik

DN har formuleret en landbrugspolitik, som er DN's svar på de udfordringer vi har med landbruget. En af de løsninger DN peger på, er en omlægning af landbruget til 100 % økologisk drift i løbet af 30 år. Når vi peger på økologisk landbrug som en af løsningerne, er det fordi det økologiske landbrug betyder en mindre belastning af miljø og klima. Det giver også langt bedre plads til naturen, ikke kun i de dyrkede marker, men også uden for. For DN er økologisk landbrug så at sige midlet, ikke målet.

Link: https://aktiv.dn.dk/media/4335/landbrugspolitik_udvidet_net.pdf

Mindre landbrug og Mere natur

Hvis naturen i Danmark skal få det bedre, er det også nødvendigt, at landbruget i det hele taget kommer til at fylde mindre. DN ønsker, at arealet med natur og skov i Danmark skal stige fra 23 % til 33 %. Dette skal blandt andet ske ved at alle de fugtige og dårligste jorder udgår af dyrkning og i stedet overgår til naturnær drift, f.eks. med græssende dyr, eller udlægges med skov og urørt natur.

Økologi er sund fornuft

Den vigtigste årsag til, at mange mennesker vælger økologiske varer til indkøbskurven er, at der ikke bruges sprøjtegift i økologisk landbrug.

Hvert år lukkes der drikkevandsboringer på grund af landbrugets brug af sprøjtegift.

Der findes rester af de stoffer, der nu heldigvis er forbudt, men også rester af stoffer, der stadig er tilladt.

Så den vigtigste ressource, vi råder over i Danmark – nemlig vores gode grundvand, der bliver til drikkevand – det passer økologisk landbrug på.

I dag er 9,2% af landbrugsarealet økologisk, det svarer til ca. 151.000 ha.

Morsø Kommune giver mange miljøgodkendelser af husdyrbrug.

DN forholder sig til alle godkendelserne, men påklager sjældent disse miljøgodkendelser, da love og regler normalt overholdes i tilladelserne.

Vi oplever i DN, at vi har yderst vanskeligt ved at komme igennem til Landbrugets organisationer for, at forhindre urimelige udvidelser/overbelægning af dyrehold. Minkfarmene udleder meget stort ammoniak til luften, de bør underlægges samme krav som svinefarme – at mink skal være i lukkede stalde.

Støj, lugte og transport på de små veje er nabogener, som DN ikke kan påklage.

I DN kan vi tænke tilbage på Miljøgodkendelsen til udvidelse af husdyrbruget på Strandvænget 75 på Nordmors. Vi påklagede Miljøgodkendelsen, men vi tabte sagen.

Det lykkedes den nye ejer af Østre Hunnerup, at få Kommunalbestyrelsens godkendelse til en stor udvidelse og det selv om gården ligger få meter fra Limfjorden i Strandbeskyttelseszone.

DN har derfor ikke påklaget Miljøgodkendelsen af Ejerslevvej 28 og de store lugtgener der er forbundet med driften på Ejerslevvej 28.

Gården har fået sin Miljøgodkendelse og et helt sommerhusområde er nu generet af lugtgener, hvilket Morsø Kommune får flere henvendelser om. Vi følger naturligvis sagen.

Med landskabet i fokus, har DN påklaget en udvidelse på Nordmorsvej 9, juni 2018.

Vi mener, at der her er tale om en mindre udvidelse af dyreholdet fra 30 til 50 amme-køer i eksisterende stalde. De ansøgte nye stalde er til opstart af en ny produktion af mink på ejendommen.

Der er her tale om et overordentligt stort byggeri, hvor næsten 1 ha jord skal under tag i meget store og høje haller, der visuelt vil være dominerende og forstyrrende i landskabet tæt på Salgjærhøj.

Vi har bedt DN Sekretariatet om kommentar til sagen:

"Jeg kan godt forstå, at I synes at de nye stalde bliver meget voldsomme ift. hvad der er på ejendommen nu, men det er tæt på umuligt for kommunen at sige nej til en udvidelse, når der allerede er dyr på adressen. Og det er også lige meget om ejer bor på adressen eller ej, det er der han driver sit landbrug.

De to stalde vil blive placeret i tilknytning til eksisterende bebyggelse, hvilket også gør det svært for kommunen at sige nej. De kommer til at ligge lavere i terrænet og dermed bliver de mindre synlige ude fra vejen – samtidig med, at de jo også ligger bag ved det eksisterende byggeri. Der er desuden vilkår om at der skal lave afskærmende beplantning på flere af siderne, for at sløre staldene.

Bedriften er beliggende indenfor 'vedligeholdelsesområde' (nybyggeri skal indpasses, hvilket sker) og 'geologisk interesseområde' (der skal selvfølgelig sikres at evt. fund af danefæ bliver meldt til lokalmuseet) – ikke noget som bliver presset ved denne udvidelse.

BAT bliver overholdt, og naturområderne der ligger i nærheden bliver ikke belastet mere end de må – der ligger N2000 natur godt 3 km SØ, der ændres ikke på totaldepositionen. Kategori 2 naturen ligger godt 2 km NV, og der er ingen totaldeposition. Kategori 3 naturen ligger 1 km S og der kommer inden merdeposition".

Sådan ligger landet

Publikationen "Sådan ligger landet" sætter tal på landbrugets konsekvenser for natur og miljø og er et supplement til de mange statistikker og rapporter om det industrielle landbrugs betydning for samfundsøkonomien.

Link: https://aktiv.dn.dk/media/4336/saadan_ligger_landet_2015-landbrug.pdf

Vi sætter fokus på et højaktuelt emne – drikkevand.

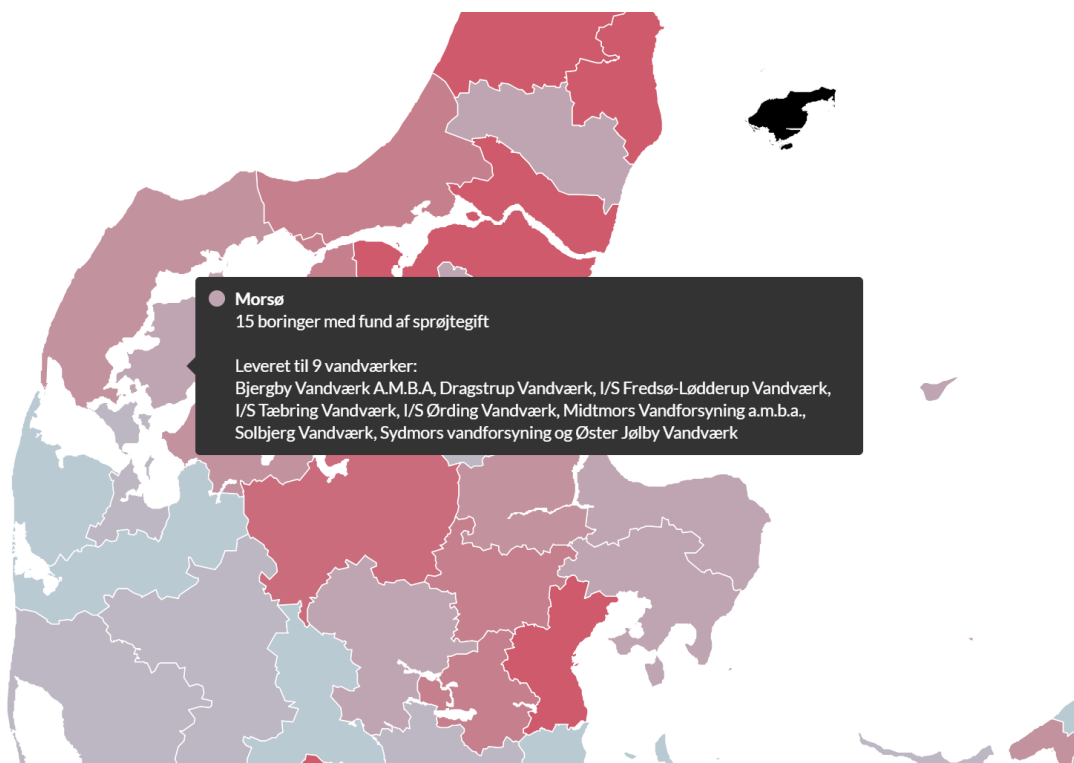
Er der sprøjtegifte i dit drikkevand?

De seneste fem år er der fundet rester af sprøjtegift i 1.622 drikkevandsboringer. Det svarer til 27,5 procent af alle landets drikkevandsboringer. Det viser en opgørelse, som Geus har lavet for Miljøstyrelsen.

Mere end hver fjerde drikkevandsboring er forurenede med sprøjtegift.

Vandværkerne henter vand fra boringerne og sender det ud til danskerne. På kortet kan du se, hvor mange drikkevandsboringer, der er fundet rester af sprøjtegift i vandet, i din kommune. Og du kan se, hvor mange og hvilke vandværker, der har fået leveret drikkevand fra de forurenede boringer.

Danmarks Naturfredningsforening arbejder for, at regeringen skal forbyde brug af sprøjtegift dér, hvor drikkevandet dannes og pumpes op og opfordrer nu politikerne til omgående sprøjteforbud for at sikre fremtidens drikkevand.

Link: <https://www.dn.dk/nyheder/er-der-sprøjtegift-i-dit-drikkevand/>

For ti år siden fik omkring ti vandværker lov til at rense vandet, fordi de ellers ikke kunne finde tilstrækkeligt med rent drikkevand.

Det må aldrig blive en permanent løsning, der står i vejen for at sikre rent drikkevand til vores børn og børnebørn, siger Maria Reumert Gjerding.

Det er ligesom at sætte plaster på et sår, hvor blodet fosser ud. Det er helt bagvendt og dybt utilstrækkeligt. Vi bliver nødt til at stoppe blødningen. Vi bliver nødt til at sørge for, at der ikke kommer mere sprøjtegift i drikkevandet.

Rensning er 13 gange dyrere end sprøjteforbud.

Nogle vandværker rens vandet med kul filtre, inden de sender det ud til forbrugerne. Det fjerner de fleste – men ikke alle – rester af sprøjtegift. F.eks. kan kul filtre ikke fjerne sprøjtegiften N,N-dimethylsulfamid, der for nyligt var skyld i at to vandværker måtte lukke.

Link: <https://aktiv.dn.dk/media/4321/dn-saadan-ligger-landet-2014-grundvand-og-drikkevand.pdf>

På Morsø Forsynings hjemmeside kan man læse:

Måske synes du at vand er en selvfølge. Måske tager du det for givet at der kommer rent drikkevand ud af din vandhane. Her i Danmark er vi heldige at bo lige oven på verdens bedste drikkevand. Derfor skal vi passe godt på det. I Morsø Forsyning arbejder vi hver eneste dag, for at sikre både dig og din familie friske forsyninger af rent brugsvand.

Morsø Vand leverer drikkevand af høj vandkvalitet. Drikkevandet hentes fra to borer ved Morsø vands to vandværker. Det største er Nykøbing Vandværk, det andet mindre vandværk er Lyngbro vandværk.

Vandet pumpes op fra borerne, renses og iltes inden det pumpes ud i ledningsnettet.

DN har forespurgt Forvaltning og Forsyningen om problematikken, vedrørende fund af sprøjtegiftrester i drikkevandet. Her er man meget opmærksomme og fortæller, at der er især 'en boring man er særlig opmærksomme på, og hvad der skal ske med den er endnu ikke truffet beslutning om.

Der er fundet pesticidrester i drikkevandet fra de to vandværker, men det ligger langt under den tilladte grænseværdi.

Fra en landsdækkende avis kan man læse:

"Flere vandværker vil nu rense drikkevandet for sprøjtegift. Alarmklokkerne kimer, og Danmarks Naturfredningsforening opfordrer politikerne til omgående sprøjteforbud for at sikre fremtidens drikkevand.

Problemerne med sprøjtegift i drikkevandet er nu så store, at flere vandværker melder ud, at de er klar til at rense vandet. Noget der hidtil har været uset i Danmark, hvor vi bryster os af at kunne drikke rent, u-renset grundvand".

"Det er skræmmende, at vi er nået til et punkt, hvor nogle vandværker ser sig nødsaget til at rense vandet, inden de kan sende det ud til forbrugerne. Der er nu skruet endnu højere op for alarmklokkerne, og vi håber, at politikerne indser, at de omgående skal forbyde sprøjtegift der, hvor drikkevandet dannes og hentes op, siger Maria Reumert Gjerding, præsident i Danmarks Naturfredningsforening".

I skrivende stund samler Danmarks Naturfredningsforening underskrifter ind for at få et sprøjteforbud og beskytte danskernes drikkevand.

Når vi taler om rent drikkevand, må vi også sætte fokus på haveejerne.

I 2015 blev der solgt 21 tons gift mod ukrudt og skadedyr til brug i de danske haver.

Med initiativet Giftfri Have vil DN hjælpe haveejere med at droppe giften i deres have. Det gælder uanset, om man har en parcelhushave, en kolonihave, en have ved sommerhuset på landet eller en gårdhave i byen.

For gift er skadeligt for vores grundvand, miljø, dyr og sundhed uanset, hvor det bruges.

Vores mål er, at vi i 2020 har registreret 100.000 giftfrie haver i Danmark. Hvis en have i gennemsnit er på 550 m², så svarer det til, at vi sammen kan sikre et sprøjtefrit areal på 10 m² for hver dansker.

Aktuelt er der tilmeldt 10.000 haver til projektet Giftfri Haver.

FREDNINGER

Mountainbikebane

Banen i Legind Legind Bjerge der blev indviet i 2017, har der i år været nogle få justeringer. Da mountainbikebanen er benyttet af mange er der også slid på banen, så man har søgt om ekstra og stærkere opfyld på stierne. Det har været naturmaterialer, så det har vi givet lov til.

Slæbested ved Feggesund

I forbindelse med renovering af eksisterende postmole ved Feggesund ønsker Morsø Kommune at etablere et slæbested, så redningsbåd, skibe og andet kan ligge til. Rampen støbes i beton. Det nærmeste slæbested ligger 8 km væk i Ejerslev. Slæbestedet ligger inden for strandbeskyttelseslinjen. Kystdirektoratet har givet tilladelse. Det har DN Morsø også. Ligeledes er der blevet opført et formidlingshus med diverse ting man kan låne. Der er også opsat billeder og beskrivelser med oplysninger om stedet og dets historie.

Antennemast på Salgjerhøj

Radio Limfjord har ansøgt om at sætte en ny antennemast op på Salgjerhøj. Den gamle antenne, som er et gammelt forfaldet luftmeldetårn skal fjernes (det skulle den have været for mange år siden.) På Salgjerhøj er der to gravhøje og derfor skal der gives dispensation inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Gravhøjen er fredet + 100 meter ud fra foden af højen. Området ligger også tæt på Dråby Vig, som er Natura 2000 område.

DN Morsø er imod opstilling af en ny gittermast på stedet, da det er fredet område og Salgjerhøj er det højeste punkt på Mors.

I overensstemmelse med fredningsbestemmelserne for området, har Morsø Kommune lavet naturpleje på Salgjerhøj, fjerne masser af træer og buske på stedet.

Vi var to bestyrelsesmedlemmer fra DN der deltog i mødet med Fredningsnævnet på højen, sammen med alle aktører.

Til vores store overraskelse sagde Fredningsnævnet ja til at sætte en gittermast op, de gav dispensationen.

De argumenterede med, at når der i mange år har været en sendemast på stedet så kan man sætte en ny mast op. Det står i Planloven.

Et utrolig dårligt argument.

Vi har så efterfølgende sendt en klage over Fredningsnævnets afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, så må vi se hvad der sker i fremtiden.

Klagen er fortsat under behandling.

Diger

Vores gamle diger, som er fredede og korridorer for mange insekter, fugle og planter er et emne som fylder en del. Der bliver hvert år søgt om dispensationer til at fjerne diger, fordi de er i vejen eller noget af dem er. Da landbrugsmaskinerne er blevet langt større end førhen, er de "i vejen" for mange landmænd.

Men DN's holdning er klar, digerne skal bevares. Mange af dem har historisk betydning, som gamle kommunegrænser og de har også kulturel betydning.

Desværre bliver der fjernet diger, som vi ikke ved er fjernet. Men via gamle kort kan man se dem og landmanden kan blive pålagt at genetablere diget, hvis de er fjernet ulovligt.

Sager om diger er næsten altid en vindesak for DN.

En sag på Næssundvej 221 har en landmand fået dispensation til gennemkørsel af et 0,6 meter højt og 630 meter langt dige. Ved siden af stedet skal opføres en stor solcellepark og han har derfor behov for at køre igennem med hans maskiner. Så vi kan også sige ja, hvis der er gode argumenter.

Mosebjerg

DN Morsø har indledt arbejdet med fredning af Mosebjerg.

Vi har haft besøg af Fredningslederen fra DN Sekretariatet og vi har været var på besigtigelse af Mosebjerg.

Herefter har vi sendt en invitation til samarbejde med Morsø Kommune.

Invitationen er nu forelagt politikerne i Teknik og Miljøudvalget, vi kunne se af dagsordenen at det var et lukket punkt.

Vi har ikke fået svar på invitationen fra Teknik og Miljøudvalget, men udvalget kommentarer har man kunnet læse i den lokale avis.

Morsø Kommune er positive omkring fredning af Mosebjerg.

Link: <http://www.fredninger.dk>

Mors har Danmarks bedste sommerfugleprojekt

2017 var et af de værste år for vores sommerfugle nogensinde, og hver fjerde sommerfugleart er nu truet i et vist omfang. Men nu er der godt nyt for Morsøs sommerfugle.

Kommunen har vundet A. Vogel og Danmarks Naturfredningsforenings konkurrence om Danmarks bedste sommerfugleprojekt.

Præmieoverrækkelsen fandt sted den 22.maj 2018 i Klovbakker, hvor direktørerne for A. Vogel og Danmarks Naturfredningsforening overrakte præmien på 100.000. kroner til formanden for Teknik og Miljøudvalget. Kommunens biolog viste området frem og forklarede hvordan projektet skal gavne sommerfuglene. Endelig blev projektet sat officielt i gang ved at fælde de første træer.

Om vinderprojektet, kort beskrivelse af projektet:

Klovbakker – en oase for markperlemor sommerfugle

Klovbakker rummer en spændende og rig natur, hvor den truede markperlemor sommerfugl (*Argynnis aglaja*) tidligere er blevet observeret. Formålet med projektet i Klovbakker er at lave en permanent sommerfuglelokalitet, som forbedrer forholdene for specielt markperlemor sommerfuglen, men også de andre dagsommerfugle som er spottet i området. De danske dagsommerfuglebestande er i stærk tilbagegang og en af grundene hertil, er tilgroning af dagsommerfuglenes levesteder. Klovbakker rummer mange af de kvaliteter, der skal til for at have en frodig sommerfuglefauna. Desværre er området ved at gro til i vedplanter. Morsø kommune ønsker derfor med dette projekt at stoppe tilgroningen i Klovbakker og tynde ud i bevoksningen, således at Klovbakker kan blive til en mangfoldig sommerfuglelokalitet.

Kommunen vil sætte kvæg på arealet, så græsset bliver holdt nede. Samtidig ryddes der en kratbevoksning og materialet bruges til kvashegn og insekthoteller.

Plejen af arealet vil give sommerfuglene og blomsterplanterne i området bedre betingelser, og området vil forhåbentlig med tiden også kunne bruges som opholdssted for træksommerfugle.

Om konkurrencen:

Danmarks bedste sommerfugleprojekt

Danmarks Naturfredningsforening og A. Vogel har jagtet Danmarks bedste sommerfugleprojekter blandt landets kommuner. 29 kommuner deltog med i alt 32 projekter, og vinderne blev Silkeborg og Morsø. Hver kommune har modtaget 100.000 kroner, så de kan føre projekterne ud i livet.

Konkurrencens formål er, at skabe bedre levevilkår for Danmarks trængte sommerfugle: 49 ud af 69 almindelige sommerfuglearter er gået tilbage siden 2014-16. Så nu er over halvdelen af arterne truet, sårbare eller helt forsvundet fra landet. Det viser de seneste tal fra Naturbasens Sommerfugleatlas og Den danske Rødliste.

Projektet skulle være målrettet en eller flere sårbare eller truede dagsommerfuglearter i et konkret naturområde.

Ved at hjælpe sommerfuglene hjælper vi samtidig mange andre mere kræsne insektarter, som lever på naturtyper, som der er blevet færre af i Danmark, fx heder, overdrev, moser og åbne skovarealer.

Hvad er der sket siden præmieoverrækkelsen?

DN har deltaget i et sommerfuglekursus, sammen med andre interesserede.

Kurset blev afholdt 13.juni 2018 i Klovvakker med Biolog Erik Dylmer.

Før projektet startede, blev der lavet en baseline for dagsommerfuglene og planterne, der er i Klovvakker. Baseline blev lavet gennem de data Morsø Kommune har samlet ind.

Det første år finansierer Morsø Kommune en grundig planteregistrering, samt et sommerfugletransekt på arealet.

Violplanterne, som er Markperlemor sommerfuglens værtsplante, vil blive kortlagt på arealet, således at vi ved hvor rydningen, skal være ekstra skånsom. To biologer fra kommunen har lavet monitoreringen.

Det lokale DN på Mors vil stå for en grundig monitorering af dagsommerfuglene i Klovvakker. Der blev valgt sommerdage i juni-august og september hvor temperaturen og vindforholdene var optimale til at lave et sommerfugletransekt af en times varighed.

Naturvejlederen har haft skolebørn med ned i Klovvakker for at kikke på sommerfugle og lære børnene om sommerfuglernes biologi. De har set på biodiversitet og prøvet at indfange sommerfugle, som derefter er blevet registreret.

Der er blevet heget i Klovvakker. Dyrene bliver sat på græs til foråret.

Naturråd:

Alle kommuner har deltaget i et af de 20 naturråd, som skulle komme med vejledende forslag til Grønt Danmarkskort i kommuneplanerne.

Naturrådene har virket fra januar til og med juli 2018.

Morsø og Thisted kommuner har været sammen i naturråd 2, hvor Thisted har varetaget sekretariatsbetjeningen af det lokale naturråd.

DN kunne indstille en repræsentant og en suppleant til naturrådet. DN-formanden i Thisted var repræsentant og DN-formanden på Mors var suppleant.

Naturrådet blev sammensat af repræsentanter fra:

Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund, Landbo Thy, Dansk ornitologisk forening, Friluftsrådet, Nationalpark Thy, Mors Fritidsfiskerforening, Biologisk forening Nordjylland, Thylands Lystfiskerforening, Landbrug og Fødevarer, private bredejere ved Vandet sø, Landdistriktsrådet, Foreningen til bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj, Thy' Natur, Landsbygruppen Thy.

Hvordan gik det så på Mors?

Det viste sig at vi var flest suppleanter i de grønne organisationer og en repræsentant. Vi mødtes 4 gange og lavede vores indstilling til forbedring/udvidelse af det Grønne Danmarkskort, der var lavet på Grønt Råd og politisk godkendt i kommunen. Alt blev nedskrevet og indtegnet på digitale kort og derefter overrakt repræsentanten for DN der så fremlagde det på Naturrådet. Her blev det behandlet og det er nu tilbage i Morsø Kommune, hvor det skal forlægges politikerne. Nu håber vi så bare at politikerne godkender det, og skriver det ind i Kommuneplanen.

På Naturrådet har der være faglige debatter, modsatrettede synspunkter og et vis pres for at finde kompromisser. Man arbejdede med visioner, generelle anbefalinger og konkrete udpegninger og gennemgik de input der kom fra Mors og Thy. Alt blev tegnet ind på digitale kort.

Nogle landbrug så muligheder ift. jordfordeling og mageskifte i ådale. De kommunale embedsmænd gjorde det godt, og landbruget var meget optaget af, at opnå enighed. Til slut handlede man jo lidt. Desuden forelå der allerede et GDK i kommuneplanerne.

Baggrunden for de lokale naturråd

I forbindelse med en ændring af planloven i juni 2017, blev det muligt at nedsættes lokale naturråd. Rådene skal bistå kommunerne med udpegnings af områder til Grønt Danmarkskort. Kortet skal indgå i kommuneplanerne på linje med de øvrige interesser i det åbne land, som f.eks. landskaber eller geologiske interesser. Kortet skal omfatte såvel eksisterende som ny natur og såvel eksisterende som nye økologiske korridorer. Det er tænkt som en masterplan for en fremtidig sammenhængende natur i de enkelte kommuner og på tværs af kommunegrænser.

Målet

Grønt Danmarkskort skal gradvis realiseres gennem målrettet naturpleje, naturgenopretning, nye skove m.m. Det er først og fremmest en masterplan for kommunernes naturindsats, men også staten og andre skal stå for realiseringen. Grønt Danmarkskort er således både et konkret kort og en strategisk ramme for naturpolitikken i Danmark.

Klima, Energi og Klimatilpasning

Morsø Kommune er Klimakommune.

Det er Morsø Kommunes mål, at Mors i 2025 er CO2 neutral via besparelser på energiforbruget og ved at øge andelen af den vedvarende energi. Det forudsættes, at andelen af el produceret ved vedvarende energi i fremtiden skal opnås fra flere kilder herunder solenergi, biogas og andre energikilder. Samtidig forudsættes teknologiske forbedringer, som gør anlæggene mere energieffektive end i dag.

På Mors er kommunen ved at lave flere tiltag for, at opnå de forpligtigelser som er fremsat i Klimaplanen til 2020 – Kyoto Protokollen.

De eksisterende vindmøller

Mors er stort set selvforsynende med elektricitet produceret af de 90 eksisterende vindmøller. Herudover er på nuværende tidspunkt opstillet 38 husstandsvindmøller (opgjort pr. december 2015). I 2013 producerede vindmøllerne på Mors cirka 136 GW h årligt, mens møllerne pr. 2014 producerede cirka 148 GW h. Efter opstilling af 6 vindmøller på i alt 18 MW blev der i

2015 produceret i alt 229 GW h. De 6 nye vindmøller producerede i alt ca. 68 GW h og stod derfor for ca. en tredjedel af den samlede strømproduktion fra vindmøller på Mors i 2015. Halvdelen af de 90 vindmøller er opstillet før 1999 og har en forventet levetid på ca. 20 - 25 år. De vil skulle enten udskiftes eller nedtages inden for de kommende 5 - 10 år.

Der er opført et solvarmeanlæg i Nykøbing.

Der er vedtaget opførelse af solcelleanlæg på en ca. 50 ha stor grund ved Næssundvej i Sindbjerg og der er lavet lokalplan for området.

Lokalplanen giver mulighed for etablering af et op til 33 MW solcelleanlæg med tilhørende invertere og transformatorer, som kan producere ca. 28.036 MWh pr. år, svarende til strømforbruget til ca. 8.150 husstande.

DN har indsendt bemærkninger til Kommentarer til Debatoplæg. Planlægning for solcelleanlæg, Næssundvej ved Sindbjerg:

"Som udgangspunkt finder vi det positivt, at der tænkes og ageres i solenergi i forhold til den grønne omstilling. Et af de alternative forslag, der ofte blev fremsat i forbindelse med de skrinlagte vindmølleprojekter på Mors angik netop udvinding af solenergi, der vurderes at give langt mindre gener end de store vindmøller".

DN har endvidere kommet med forslag til hvilke hensyn der bør tages, når man vælger en placering i det åbne land.

Skal vi have en solcelleplan?

Der er ansøgt om opførelse af to nye solcelleanlæg, et med placering lidt nord for Sdr. Dråby og et mellem Tæbring og Rakkeby.

Biogas:

Vi har et af Danmarks største biogasanlæg på Mors og det bliver stadig udbygget. Nu med gasledning til Nykøbing, som jo bruger både olie og naturgas som varmekilde.

Biogasanlægget har også en fjernvarmeledning til Hvidbjerg og ikke mindst en masse afgasset gylle som ikke belaster miljøet så meget, alt i alt et plus for miljøet.

Klimaforandringerne får jo mange steder store konsekvenser for den måde vi kommer til at bo i fremtiden, og i øjeblikket er kommunen sammen med staten ved at udarbejde højvands-sikringer forskellige steder på Mors, et stort arbejde som vil involvere mange borgere på øen. Vi kan nævne: Havnen i Nykøbing, Strandvejen i Nykøbing, Sallingsundvej, Under Bakken.

Lavbundsarealet i Markedsgade kan indgå som naturlig bufferzone i forbindelse med oversvømmelse.

Regnvandsseparering i de større byer er man i gang med og det vil få meget at sige i forhold til nærings tilførsel til Limfjorden. Sammen med det er der også ved at blive lavet kilde separering i det åbne land, vil betyde en forbedring af vore vandløb.

Morsø Kommune prøver også at få så mange eldrevne biler i deres maskinpark som muligt.

Man kan altid diskutere om det går hurtigt nok i forhold til planen.

Der bliver mange ting som vi borgere og kommunen skal tage stilling til i de kommende år, og mange ting vi selv kan gøre er:

- at være bevidste om de tiltag der gøres i kommunen.
- udskifte elpærer med LED pærer og de gamle hvidevarer der er store strømslugere med nye mere energivenlige.

Vådområder

Vådområder bliver for det meste lavet i lavbundsområder, hvor de har størst effekt. Hovedformålet er tilbageholdelse af kvælstof fra landbruget.

Man kan godt sige, at der er en tillægsgevinst i form af den våde natur der hermed opstår. Især for fuglelivet. Fuglene indfinder sig lynhurtigt. Ved de nye søer på Nordmors, Hundssø og ikke mindst Biskæret er det mærkbart. Her har Brushøns, sorthalset Lappedykker, Rør høg og Skestorkene holdt sit indtog.

Der er planer om fugletårne begge steder.

Ved Tissingvig ses Havørn af og til.

Sillerslev Ørding Kær er nært forestående vådområde, da jordfordeling og økonomi er faldet på plads.

Vådområdeprojektet Jølby Nor, bliver Morsøs største vådområde.

Der planlægges etablering af vådområder ved Porskær og Frostkær.

Der sker gode ting omkring vandløb, som eks. Regulering af Ejstrup Bæk – åbning og omlægning af rørlagt strækning under boldbanen ved Karby skole.

Grønt Råd

Der afholdes to møder om året, et forår og et efterår.

Marts måned:

Ros til kommunen for høringssvar til ændringsforslaget til Natura 2000 områdeafgrænsningen og de gør opmærksom på, at der 17. maj 2018 er udsendt nyt høringssvar til justering af Natura 2000 afgrænsningen. Miljøstyrelsen har taget Morsø Kommunes høringssvar vedr. Natura 2000 område nr. 42 fra første høringssvar til efterretning, og rettet Natura 2000 området tilbage til det oprindelige, med en lille udvidelse.

DN spørger ind til dambrugsregulering – Markmølle Dambrug udgør ifølge DN en ulovlig spærring i Dueholm Å og Dambruget er etableret på baggrund af en landvæsenskendelse fra 1960, som giver det ret til opstemningen.

Kommunens tilsyn med dambrug er udliciteret til Niras, som i deres tilsynsrapporter beskriver at stemmeværket er lovligt, og lever op til vilkårene i landvæsenskendelsen. Dambruget miljøgodkendelse er pt under revurdering, og der er søgt om fornyet tilladelse til indvinding af både overfladevand og grundvand.

Et nyt projekt blev præsenteret "Feggesund havneprojektet". Det kan oplyses at vanddybden er 3 m ved anløbsbroen. Mere info kan fås på www.havneguide.dk og læse om de enkelte havne og deres indretninger.

Vandløbsvedligehold blev der informeret om. a. Klassificeringer b. Målsætninger c. Konflikter mellem målsætning og afledningseffekt, enkeltudledninger m.v. d. Hvordan når vi målet (vedligeholdelse, gydegrus, enkeltudledninger, fjernelse af spærringer, genslyngninger)

Der blev orienteret om Vandløbsrestaureringsprojekter og Vådområdeprojekter.

Oktober måned:

Lederen af Morsø Forsyning orienterede om deres arbejde, hvor de er i gang og hvor fremtiden bringer dem hen. Spildevandshåndtering på Mors, Grundvand, Drikkevand m.m. – et meget interessant og godt indlæg.

Invasive arter:

Orientering om bekæmpelse af invasive arter.

Ny bekendtgørelse har været i høring og forventes at træde i kraft januar 2019. Den rummer en liste over 13 arter som ikke må indføres til Danmark.

Kæmpe Bjørneklo og Rynket Rose registreres på digitalt kort, Japansk Pileurt- 0,7 gram af planten er nok til at så en ny plante.

Grønt Danmarkskort:

Grønt Danmarkskort er udarbejdet i Grønt Råd og godkendt politisk. Naturrådet har arbejdet på tilføjelser til Grønt Danmarkskort og resultatet forlægges politikerne til godkendelse.

Status på vådområdeprojektet Jølby Nor og vandløbsrestaureringsprojekter.

Klager

Antal sager – DN vinder antal – DN Morsø påklaget

På landsplan modtager DN hvert år ca. 15.000 sager der kan påklages.

I 2017 blev 156 sager påklaget og DN vandt 81%

DN Morsø har modtaget 219 sager, siden sidste årsmøde, og vi har påklaget:

1. Miljø sag med forurenede jord
2. Miljøgodkendelse af etablering af minkfarm
3. Opsætning af radioantenne på Salgjerhøj

Radioantenne på Salgjerhøj:

Fredningsnævnet gav dispensation til at opføre en gittermast på Salgjerhøj mod at man tog luftmeldetårnet ned.

Den afgørelse har vi påklaget til Miljø – og Fødevareklagenævnet.

Teknik & Miljøudvalget har herefter med baggrund i Fredningsnævnets afgørelse givet en landzonetilladelse til at opføre en gittermast på Salgjerhøj.

Den afgørelse har DN påklaget til Planklagenævnet.

Klagen er med baggrund i Fredningsbestemmelserne for området:

”Arealerne er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 28.december 1966 om fredning af arealer ved Hanklit og Salgjerhøj, der har til formål at bevare arealerne i deres naturlige tilstand og med bestemmelse om, at der ikke må foretages nogen form for bebyggelse, ligesom der ikke hverken midlertidigt eller vedvarende må opstilles boder, skure, master eller andre skæmmende indretninger”.

Fredningsbestemmelserne for området er klare og understøttes af Morsø Kommunes egne retningslinjer – RL 25. Kommuneplan 2013 – 2025.

For Salgjerhøj – Hanklit området hedder det specifikt:

Landskab

”Området rummer en lang række landskabelige kvaliteter:

- Hovedparten af landskabet er vurderet som værende særligt karakteristisk. Markante delområder skiller sig ud, og fremhæver karakteren af det samlede område, samtidig med at de føjer endnu en variation til det i forvejen komplekse og varierede landskab.
- Hele landskabskarakterområdet er rigt på særlige visuelle oplevelsesmuligheder.
- Tilstanden er overvejende god”.

”Ud fra et landskabeligt synspunkt bør hele området beskyttes mod ændringer, som vil svække eller udviske de eksisterende kvaliteter. Dvs. at området bør friholdes for skovrejsning, placering af tekniske anlæg bør undgås, ved udvidelse af husdyrbrug bør der stilles krav om tilpasning til landskabet, og der bør igangsættes tiltag for at sikre græsning af overdrevsarealer. Sidst bør der ikke udstedes nye råstofgraverettigheder i området”.

Tekniske anlæg

”Hele området er særlig sårbart overfor tekniske anlæg og bør friholdes for nye anlæg”.

Stærhøj - §3 beskyttet overdrev

Mosebjerg og Stærhøj:

Kort status på de verserende moler-sager.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har endnu ikke truffet nogen afgørelse i den klage, som DN i september 2017 indgav over Morsø Kommunes dispensation fra Naturbeskyttelseslovens §3 for det beskyttede overdrev i Stærhøj.

Planklagenævnet har endnu ikke truffet afgørelse i den klage over Kommuneplantillæg nr. 12 med tilhørende VVM-rapport, vedr. molergravning i Stærhøj, som DN Morsø indgav i september 2017. DN fik brev i marts 2018 om, at det fremgår af vores klage at vi også vil klage over Morsø Kommunes afgørelse vedr. VVM-rapporten. At klager over VVM-rapporten hører under Miljø- og Fødevareklagenævnet og at Sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet derfor har oprettet en ny klagesag vedrørende denne VVM-rapport.

DN havde nedsat en arbejdsgruppe hvori Foreningen til bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj deltog, med det formål at udfærdige en klage over Morsø Kommunes afgørelse. Arbejdsgruppen mødes efter behov.

Vi har modtaget brev fra Nævnenes Hus, 6. november 2018 – orientering om sagsbehandlings-tid. De skriver: din klage, der blev modtaget af Planklagenævnet den 16. september 2017 er endnu ikke blevet færdigbehandlet i Planklagenævnet. Det skyldes, at der for tiden er et stort antal sager til behandling ved Planklagenævnet.

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere, præcis hvornår der kan træffes afgørelse i din sag. Det skyldes, at Planklagenævnet ikke er tilstrækkeligt langt med sagsbehandlingen til at kunne vurdere det konkret. Hvis der ikke er truffet afgørelse i sagen inden for 6 måneder, vil Nævnenes Hus sende en ny orientering.

Uddybende beretning om sagen Mosebjerg og Stærhøj.

DN har i mere end 10 år været beskæftiget med molersagen. Vi har skrevet og talt om den, og vi kæmper fortsat for at redde det unikke kystlandskab på Nordmors.

I forbindelse med molerindustriens ønsker om at grave i såvel Mosebjerg som Stærhøj har vi skrevet flere høringssvar, både til Region Nordjylland og Morsø Kommune. På det seneste har Region Nordjylland 25. april 2017 vedtaget Råstofplan 2016, hvor Mosebjerg og Stærhøj Vest er taget ud af råstofgraveområderne.

Vi oplevede, at virksomheden Skamol i sidste øjeblik (24.2.2017) indsendte ansøgning om at grave i Mosebjerg med det formål, at den skulle behandles efter den hidtil gældende Råstofplan 2012.

DN Morsø har, som mange andre, indsendt høringssvar, hvor vi påpegede alle de negative konsekvenser, en molergravning ville medføre, og hvor vi gjorde opmærksom på, at en råstof-indvinding ville være i direkte strid med en række lovbestemmelser.

Region Nordjyllands råstofforvaltning har nu færdigbehandlet ansøgningen og indstillet til politikerne, at der meddeles afslag med begrundelse i den negative påvirkning af de væsentlige landskabsinteresser, som molerindvinding på det ansøgte areal vil være årsag til.

Sagen er i oktober 2017 behandlet i Forretningsudvalget som valgte at følge indstillingen fra forvaltningen og fra det faglige udvalg om, at meddele afslag på Skamol's ansøgning. Sagen er på Regionsrådsmødet 31.10.2017 endelig afgjort af Regionsrådet, som besluttede med et stort flertal, at sige nej til Skamol's ansøgning. Begrundelserne var de samme som blev brugt, da de vedtog at tage Mosebjerg og Stærhøj Vest ud af Råstofplan 2016. De landskabelige hensyn vejer tungere end de erhvervs-mæssige.

I forbindelse med offentlighedsfasen vedrørende Morsø Kommunes Kommuneplantillæg nr. 12, som er en forudsætning for, at der kan gives gravetilladelse i "Stærhøj Øst", indkom der ikke mindre end 45 velformulerede og sagligt underbyggede høringssvar, som alle var kritiske over for Kommuneplantillægget.

Dette til trods vedtog Morsø Kommunalbestyrelse 28. august 2017 Kommuneplantillægget – dog var der tre, der stemte imod. Vi må derfor med beklagelse konstatere, at dialogens og argumenterne vej til Morsø Kommune har vist sig ufremkommelige. Tilbage er kun klagemulighederne.

Danmarks Naturfredningsforening har som landsdækkende forening adgang til at klage over afgørelsen. DN Morsø har nedsat en arbejdsgruppe med det formål at udfærdige en klage over afgørelsen, og vi har 27. september 2017 indsendt en klage til Planklagenævnet.

Samtidig med offentliggørelsen af den politiske beslutning om vedtagelsen af Kommuneplantillæg nr. 12 blev også offentliggjort, at Morsø Kommune igen (for anden gang) har meddelt virksomheden Imerys dispensation til at bortgrave det overdrev, der er beliggende i "Stærhøj Øst", og som er beskyttet af §3 i Naturbeskyttelsesloven.

Den første dispensation fra december 2014 blev påklaget af "Foreningen til bevarelse af Mosebjerget og Stærhøj", og de fik medhold i Natur- og Miljøklagenævnet. DN Morsø klagede ikke, men sendte høringssvar.

Den seneste dispensation har DN Morsø påklaget. Klagen er sendt 28. september 2017 til Planklagenævnet.

I vores klage har vi lagt vægt på at vise, hvordan lovgivningen understøtter bevaring af dette unikke landskab og dermed peger frem mod en mere bæredygtig udvikling af området.

Vi kan som forening ikke anerkende, at molerindustrien, ved at henholde sig til den i 1985 udarbejdede rapport om molergravning på Mors, på nogen måde kan siges at have en legitim ret til at grave i Stærhøj. Rapporten er netop en rapport – og ikke en bindende juridisk aftale.

Lovgivningen er ændret flere gange siden da: I 1994 ændres Planloven, hvor Kystnærhedszonerprincipet vedtages. Senere i 1999 udvides Strandbeskyttelseszonen fra 100 meter til 300 meter. I 2003 ændres Råstofloven, hvor blandt andet `de anmeldte rettigheder` mister gyldighed.

Vi mener, at enhver form for gravning i de kystnære landskaber bør undlades, og at der er en klar lovhjemmel hertil. – I stedet bør vi bevare og fremtidssikre dette helt særlige landskab gennem en fredning.

I forbindelse med Region Nordjyllands beslutning om at sende spørgsmålet om evt. revision af Råstofplan 2016 i offentlig høring, har Samrådet I Nordjylland sendt høringssvar, kort uddrag herfra:

"DN har ikke overblik over behovet for ændringer af udlæg af graveområder, og om disse indeholder de mængder i de kvaliteter, der er behov for. Men der er jo i Råstofplan 2016 som udgangspunkt udlagt råstoffer til 24 års forbrug. Derfor mener DN ikke, det allerede er nødvendigt at revidere planen".

Men beslutter Regionsrådet en revision, så har vi nogle synspunkter vi gerne vil have regionen inddrager i sin beslutning.

"Vi henstiller til, at Regionen sørger for, at der sker en effektiv udnyttelse af allerede udlagte råstofforekomster, så de enkelte kvaliteter kun bruges, hvortil det er teknisk nødvendigt. Her ved spares "sjældne" råstoffer til den rigtige udnyttelse. Det er vigtigt at tage hensyn til grundvand, landskab og natur. Regionen skal styre dette gennem kortlægning af råstofferne og gennem retningslinjer i råstofplanen. Styringen af brugen af de forskellige kvaliteter af råstoffer skal ikke overlades til ind-vinderne i råstofindustrien og dermed markedskræfterne".

Miljøbeskyttelsesloven – en giftig sag om forurennet jord:

Morsø Kommune har givet en dispensation til udvidelse af jordvold med forurennet jord, udenfor kategori, på Nørrebro.

Fordi det er en miljøsag, så har afdelingen indklaget Morsø Kommunes afgørelse sammen med DN Sekretariatets geolog.

Klagen er indsendt til Klagenævnet september 2017.

Klagen er endnu ikke færdigbehandlet i Miljø- og fødevareklagenævnet.

DN har indsendt ny klage til Klagenævnet juli 2018, fordi Morsø Kommune har givet endnu en dispensation til udvidelse af jordvolde med forurennet jord. Denne gang et tillæg 2 til eksisterende miljøgodkendelse, udvidelse af støjvold med forurennet jord. Sagen er fortsat under behandling i Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Om sagen – første klage:

Danmarks Naturfredningsforening klager over, at beskrivelsen af arealerne omkring, mellem og under "støjvoldende" er mangelfuld, og at kommunen derfor ikke bør give tilladelse til et så risikabelt projekt, hvis langtidseffekter ikke kan vurderes i dag.

Kommunen bør som minimum undersøge tidligere dræningsforhold fra området, fx ved hjælp af gamle drænkort. Ved brud på membranen vil stærkt forurennet vand, med et ukendt indhold af miljøfremmede stoffer, formodentlig strømme ned mod mosen, og derfra i de sekundære magasiner videre ind under byen, alene på grund af de topografiske forhold i området.

Såfremt kommunen opretholder tilladelsen bør der etableres et monitoringssystem som omfatter både overfladevand og grundvand.

Støjvolde eller jordhotel? DN skønner, at der snarere er tale om et jordhotel uden monitoring af eventuelle skader på miljø, grundvand og omgivelser.

Om Sagen - efterfølgende:

Områdets geologi viser, at grundvandsspejlet ligger tæt på terræn ca. 1 meter under terræn (nord øst for område), mens vandspejlet i det dybtliggende primære magasin ligger noget dybere (mindst 7 meter under terræn) syd for området.

De små vådområder/vandhuller på grunden viser, at området er præget af højtliggende grundvand i det øverste sekundære magasin i moræneleret og af overfladisk afstrømning til vandhullerne, se kortudsnittet. Det højtliggende grundvand bevæger sig formodentlig mod sydvest/sydøst afhængigt af placering i området. Det dybtliggende grundvands strømningsretning ikke er kortlagt, men grundvandet i kalken drænes formodentlig til vandløbet nord for genbrugspladsen og mod kysten, dvs. mod nordvest som nævnt i risikovurderingen.

Området, hvor der planlægges at anlægge yderligere støjvolde med forurennet jord, er præget af ret tynde morænelerslag der overlejrer et smeltevandslag på ca. 20 meter, se kort med cirkeldiagrammer. Sandlaget underlejres af et lerlag på 7-8 meter smeltevandsler og under dette lag anbores kalken. Det er bl.a. fra kalken og fra sandet, at der indvindes grundvand.

Der ligger et privat vandforsyningsanlæg nord for jordvoldene, <http://data.geus.dk/JupiterWWW/vandanalyse.jsp?anlaegid=159195>, som indvinder vand fra boring DGU nr. 38. 792, <http://data.geus.dk/JupiterWWW/borerapport.jsp?borid=461261>.

Boringen indvinder vand ca. 10-14 meter under terræn, det vil sige fra sandet, men der er ikke oplysninger om filterindtag, geologi m.m.

Der er dog oplysninger om kemi i drikkevandet fra anlægget, hvor der er gennemført tre begrænsede drikkevandsanalyser (forenklet kontrol). Disse prøver viser, at nitratindholdet er faldet fra 45 mg/l i 2006 til 29 mg/l i 2017. Det høje nitratindhold viser, at området generelt er meget sårbart overfor nedsivende ungt nitratholdigt grundvand, som stammer fra dyrkede områder omkring og syd for boringen. Grundvandet er dermed også sårbart for andre opløselige forurenende stoffer i vand der nedsives i området.

Danmarks Naturfredningsforening mener forsat, at der er risiko for, at både det højt liggende grundvand nord og syd for voldene forurenes, og at det også kan ske en forurening af det primære dybere liggende grundvand, såfremt der anvendes forurenede jord til de planlagte jordvolde/støjskærmende foranstaltninger.

Danmarks Naturfredningsforening klager derfor **igen** over, at der **anvendes forurenede jord i voldene**, eller "ikke klassificeret jord" i kernerne af disse, også selv om der indbygges plast membraner. Da der opstaves grundvand og overfladevand på terræn, vil der ske en "rejsning" af grundvandet under voldene og en opstuvning af vand langs disse. Dette vil kunne opløse forurenende stoffer bundet til eventuelt forurenede jord i dæklagene i jordvoldene og dermed forurene både grundvand og overfladevand i området.

De planlagte underliggende dæk lag er ca. 1,5 meter tykke, og selvom det er tvivlsomt, at vandspejlet vil kunne rejses til kernen med "jord uden for kategori", vil rødder fra beplantning kunne nå "jorden uden for kategori". Da denne jord kan indeholde endog meget store tungmetalkoncentrationer, bør kommunen sikre at der ikke fremover sker beplantning eller tilfældig vækst af frugt, buske /træer med nødder og bær, da det er almindeligt at finde rødder fra sådanne buske og træer i adskillige meters dybde.

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler under alle omstændigheder, at kommunen gennemfører kontrolmålinger vandprøver fra småsøerne i området for at sikre, at forureningen ikke spredes.

Det er en kompliceret sag. Der har været afholdt borgermøder, og på det seneste blev det trafikmæssige problem drøftet.

Der er store trafikmæssige problemer ved virksomheden, meget trafik og tung trafik og måske netop fordi virksomheden er placeret overfor Morsø Kommunes Genbrugsplads, og ved en indfaldsvej til Nykøbing.

DN kan kun konkludere at placeringen af virksomheden er meget uheldig.

Afslutning

Til sidst vil jeg takke alle vi har samarbejdet med, bestyrelsesmedlemmer, suppleanter og alle aktive for deres store og gode arbejdsindsats for naturen i 2018.

Vi vil fortsat arbejder for, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med en rig og mangfoldig natur, et smukt og varieret landskab og et rent og sundt miljø.

Danmarks Naturfredningsforening Mors

HVORDAN FÅR VI BLOMSTRENDE GRØFTEKANTER PÅ MORS?

Årsmøde - onsdag 7. november 2018 - kl. 19-22
Morsø Folkebibliotek, Lokale 1, Holgersgade 7

Philip Hahn-Petersen, naturrådgiver og formand for Vild med Vilje, indleder aftenen med et foredrag. Philip har siden 2011 arbejdet for at styrke biodiversiteten i Danmark og for at flytte danskernes natursyn i en vildere retning. Med sin smittende begejstring for alle de søre, sjældne og smukke arter derude vil Philip i aftenens foredrag præsentere eksempler på pleje og formidling af vild natur i byer, i parker og i rabatter andre steder i landet. Han vil også dele sin viden om, hvad der virker, hvis vi ønsker et rigt og vildt blomsterflor i grøfteskanten. Foredraget munder ud i en debat om, hvordan vi konkret styrker biodiversiteten langs vejene på Mors.

Herefter holder vi en pause, hvor DN Morsø byder på en bid brød. Madet afsluttes med bestyrelsens beretning og valg til bestyrelsen. Alle er velkomne.

Dagsorden iflg. vedtægter - For yderligere information:
<https://morsoe.dn.dk/>
eller kontakt formand Mette Jensen, 2382 3300

Mette Jensen